

Formation of Financial Self-Sufficiency for Local Budgets in Ukraine: Problems and Prospects of Increasing the Revenue Base

ANZHELA YA. KUZNYETSOVAⁱ, LIUDMYLA S. ZAKHARKINAⁱⁱ,
VOLODYMYR M. NOVIKOVⁱⁱⁱ, RUSLANA YU. CHUKHNO^{iv}

The guarantee for stable development of local communities well-being creates conditions to ensure the financial self-sufficiency for local budgets. Today it is urgent to improve the theoretical and practical approaches to forming the local budget revenue to ensure the necessary financial self-sufficiency level for local budgets. Thus, the purpose of this research is to investigate the level of financial self-sufficiency for local budgets in Ukraine in 1998–2019 by analyzing the revenue side of these budgets. In the research used methods of economic, systemic and structural dynamic analysis. The paper compares different approaches to defining the concept of “financial self-sufficiency for local budgets”. It is determined that the community's success depends on the level of its financial self-sufficiency, which is possible only when the community has financial resources fully to implement local budgets in terms of expenditures. Structural and dynamic analysis of the local budget revenue in Ukraine for 1998-2019 is carried out to assess the level of financial self-sufficiency for local budgets in Ukraine as a whole. The study results indicate the state measures correctness in the reforming of the local taxation system in 2010 and budget decentralization in 2015. However, these measures must be fully implemented and systemic. Conclusions: the composition and structure of the revenues of the local budgets are continually changing, due to the constant changes in the tax system of Ukraine and the state's efforts to solve the problem of generating local budget revenues, not due to the development of local taxation, but via official transfers. In such conditions, the self-sufficiency of local budgets does not receive the appropriate level. Local budgets are formed on the principle of minimum execution. However, the local taxation system development and the significant increase in tax revenues from local taxes since 2015 allow us to make optimistic forecasts for the growth of the financial self-sufficiency level for local budgets in the future.

Keywords: self-sufficiency, community, budget, taxes.

УДК 336.14:352

JEL код: H71

Introduction. The guarantee for stable development of local communities and the growth of the citizens' well-being creates conditions to ensure the financial self-sufficiency for local budgets. The Ukrainian budget revenues mobilization system operating during all period of Ukraine's independence was characterized and continues to be characterized by a low level of own incomes of local budgets. The constant increase in volumes of official transfers demonstrates it (fig. 1). In this regard, it is urgent to improve the theoretical and practical approaches to forming the local budget revenue to ensure the necessary financial self-sufficiency level for local budgets.

ⁱ Anzhela Ya. Kuznyetsova, Dr. (Economics), Professor, Rector of Banking University;

ⁱⁱ Liudmyla S. Zakharkina, C.Sc. (Economics), Associate Professor, Department of Finance and Entrepreneurship, Sumy State University;

ⁱⁱⁱ Volodymyr M. Novikov, Postgraduate Student, Department of Finance and Entrepreneurship, Sumy State University;

^{iv} Ruslana Yu. Chukhno, Student, Oleg Balatskyi Academic and Research Institute of Finance, Economics and Management, Sumy State University.

© A. Ya. Kuznyetsova, L. S. Zakharkina, V. N. Novikov, R. Yu. Chukhno, 2020.

<https://doi.org/10.21272/mer.2020.89.01>

Analysis of the recent research and publications. The foreign and domestic scholars, in particular, O. Kyrlyenko [14], N. Vovna [32], A. Glushchenko [8], O. Krasnonosova, T. Dalevska [5], S. Yegorycheva, M. Lakhyzha [34], A. Stasyshyn, S. Tarnavska [26], O. Tymchenko, Y. Sibiryanska [29], S. Bozena, N. Vynnychenko [4], M. Palienko M., O. Lyulyov, P. Denysenko [20], I. Shkolnyk, T. Melnyk, B. Mershchii [11], Y. Petrushenko, V. Ventsel, V. Garbuz, U. Kolomiets, W. Duranowski [25] paid attention to the study of financial self-sufficiency, formation and optimization of the local budget revenue. Besides, the financial self-sufficiency for local budgets is considered in works [1, 6, 10, 11, 13, 15-19, 23, 24, 30, 33, 36]. However, the state's socio-economic development in general and local communities, in particular, requires the search for new approaches to the formation of the local budget revenue as a critical factor to ensure the financial self-sufficiency for local budgets.

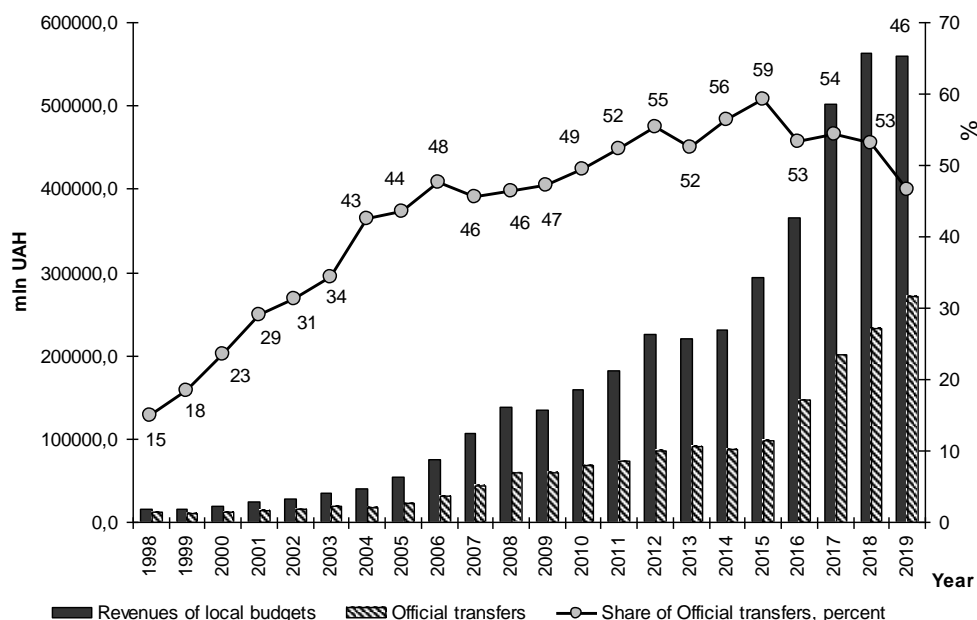

Figure 1. Dynamics of basic components for the local budget revenue in Ukraine, 1998-2019 (compiled by the authors using data from [2, 28])

The purpose of the article – is to investigate the level of financial self-sufficiency for local budgets in Ukraine in 1998-2019 by analyzing the revenue side of these budgets.

Results of the study. The economic literature considers and interpretes issues of financial self-sufficiency for local budgets from different angles and positions. Thus, O. Krasnonosova draws parallels between the terms “self-sufficiency” and “self-independence”, i.e., “a system of closed reproduction of the community, with minimal dependence on exchange with the external environment”. The researcher determines such a regime as autarchy, i.e. the closed and autonomy of the economy, the lack of economic relations with others that is harmful and cannot be used in the modern economy [12].

A. Glushchenko understands financial self-sufficiency as an independent territorial unit, solving current issues at the expense of its financial revenues and developed infrastructure [8].

According to S. Yegorycheva and M. Lakhyzh, the ability to finance their expenditures through the efficient use of funds explains local budgets' power. Scientists note that the primary conditions for further developing of territories are an exact distribution of responsibilities between all government levels and creating a system of revenue planning of local budgets [34].

A. Stasyshyn and S. Tarnavska believe that local budgets' financial self-sufficiency is possible through economic decentralization driven by the government reorganization, redistribution of tax revenues, and their concentration locally, at the same time with the transfer of responsibility for better resource management in favor of the communities. The analysis shows that due to the financial decentralization, there is a significant increase in the share of local budgets in Ukraine's consolidated budget from 45.6 to 51.5 % during 2015-2018 [26].

In our opinion [7], [35], [36], the self-sufficiency concept is studied in terms of guaranteeing its financial stability, and therefore, "the local budget must be balanced and have the resources to counter external and internal challenges" [36].

Thus, we can conclude that the scholars' views coincide because the community's success depends on its financial self-sufficiency level. It is possible only when the organization has sufficient financial resources to implement local budgets in terms of expenditures fully. One should emphasize that local budgets' absolute self-sufficiency cannot be ensured at the same level due to the local self-government peculiarities.

We propose to analyze the revenues of local budgets to assess the financial self-sufficiency level for local budgets in Ukraine as a whole. Mobilization of local budget revenues can be carried out on a tax and non-tax basis and with the help of special payments to local budgets.

Based on open statistical data of the State Treasury Service [28], the State Statistics Committee [27], the statistical yearbook "Budget of Ukraine 2019" [2], one can see the following graph (Fig. 2). The share of local budget revenues in GDP during 1998-2004 gradually decreased from 15 % in 1998 to 11.5 % in 2004, caused by the economic crisis. Since 2005 there has been a slight increase. In 2007, this share was 14.9 %, but the crisis in 2008 caused new falls in the local budgets in GDP, namely to 13.8 % in 2011. In 2012, there was a sharp increase in local budgets volumes; however, the military events of 2013 again slowed down the process of strengthening local budgets' revenue. During 2013-2015 there was a decrease in the share of local budgets in GDP. The budget decentralization processes launched in 2015 allowed maintaining local budgets' financial power in 2016 and 2017. In 2017 the share of local budgets in GDP for the analyzed period reached a maximum of 16.8 % of GDP. However, the budget decentralization was not fully implemented and proceeded relatively slow, so in 2018 and 2019, there is a tendency to reduce the analyzed indicator to 14.1 % (this is the level of 2006–2010).

The share of tax revenues for local budgets to GDP during 1998–2018 decreased from 11.2 % in 1998 to 5.0 % in 2015. However, since 2016, there has been a gradual increase in the tax revenues share of local budgets in GDP – up to 6.8 % in 2019 (Fig. 2) with the local tax system's gradual development. The share of intergovernmental transfers in GDP from 1998 to 2017 overgrew (from 2.2 % in 1998 to 9.1 % in 2017). Since 2018, there has been a gradual decline in this indicator to 8, 4 % in 2018, and up to 6.8 % in 2019. It is due to the development of the local taxation system. Thus, the share of local taxes in GDP for the analyzed 22 years increased 4.75 times: in 1998, it was only 0.4 % in 2019 – 1.9 %. The gradual growth of local taxes has been observed since 2012. It is primarily due to the Tax Code's adoption and changes in tax legislation in 2010, mainly earned property tax in terms of

land and tax on real estate other than land [22]. Besides, the single tax has been transformed several times, groups have been consolidated, the income limits required to stay in one or another group of the available tax have been reduced, and tax rates have been revised several times. However, local taxes remain small to ensure the full self-sufficiency of local budgets.

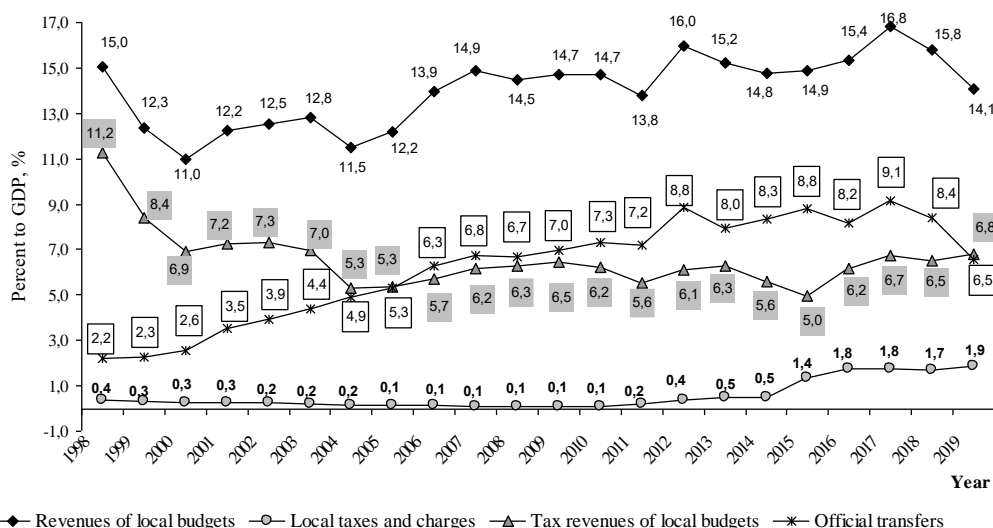

Figure 2. Dynamics of the share for the main components of Ukrainian local budgets in GDP in 1998–2019 (compiled by the authors on the basis of data [2, 27, 28])

Thus, Ukraine’s local budgets are formed mainly due to tax revenues to local budgets (mostly due to part of national taxes) and official transfers, which indicates a low level of independence and self-sufficiency of local budgets. It is confirmed by analyzing the local budgets structure of Ukraine in 1998–2019 (Table 1). Thus, Table 1 shows that the primary sources of total local budget revenues are official transfers from the state budget and Thus, Table 1 shows that the primary sources of total local budget revenues are official transfers from the state budget and fixed part of national taxes (as evidenced by the fact that the percentage changes in these components significantly exceed the percentage changes in local tax revenues).

In general, the structure of local budgets includes 40–78 % of tax revenues, 15–59 % – official transfers and 5–14 % – other revenues (Fig. 3).

We notice that since 2006 the lion share of local budget revenues is intergovernmental transfers and ranges from 44 % to 59 % in different years. Thus, even such a preliminary analysis of the 22-year interval allows us to conclude that local budgets have not become fully self-sufficient during this period.

We analyze the main taxes of the local budget revenues (Fig. 4)

Among all taxes, the personal income tax, 60 % of the payment of which is credited to local budgets following the Budget Code [3], plays a significant role in forming local budget revenues of Ukraine. It is because “... it does not require high costs and management efforts and has a significant fiscal value, providing high budget revenues” [29]. Until 2015, local taxes accounted for a small share of local budget tax revenues.

Table 1

The structure of revenues for local budgets of Ukraine in 1998–2009
 (author's calculations)

Year	Local taxes and charges, mln UAH*	Change (+/-) compared to the previous period, %	Tax revenues of local budgets, mln UAH*	Change (+/-) compared to the previous period, %	Official transfers, mln UAH*	Change (+/-) compared to the previous period, %
1998	393.5	-	11537.0	-	2296.6	-
1999	441.2	12.1	10962.1	-5.0	2945.3	28.2
2000	486.4	10.2	11757.0	7.3	4378.0	48.6
2001	514.0	5.7	14758.6	25.5	7237.1	65.3
2002	542.5	5.5	16457.7	11.5	8818.1	21.8
2003	592.4	9.2	18595.2	13.0	11729.1	33.0
2004	555.5	-6.2	18308.2	-1.5	16918.4	44.2
2005	598.2	7.7	23588.7	28.8	23361.1	38.1
2006	642.3	7.4	30931.6	31.1	34150.3	46.2
2007	729.9	13.6	44593.4	44.2	48701.5	42.6
2008	820.0	12.3	59281.4	32.9	63583.2	30.6
2009	808.6	-1.4	59157.6	-0.2	63523.7	-0.1
2010	819.4	1.3	67575.6	14.2	78881.3	24.2
2011	2504.1	205.6	73086.9	8.2	94875.0	20.3
2012	5455.0	117.8	85852.0	17.5	124459.6	31.2
2013	7316.2	34.1	91191.1	6.2	115848.4	-6.9
2014	8055.2	10.1	87333.7	-4.2	130600.9	12.7
2015	27041.2	235.7	98218.4	12.5	173980.0	33.2
2016	42261.5	56.3	146902.2	49.6	195395.3	12.3
2017	52586.8	24.4	201005.1	36.8	272602.9	39.5
2018	61026.4	16.0	232532.9	15.7	298939.7	9.7
2019	73575.3	20.6	270545.8	16.3	260302.0	-12.9

* - Compiled from data [2, 28]

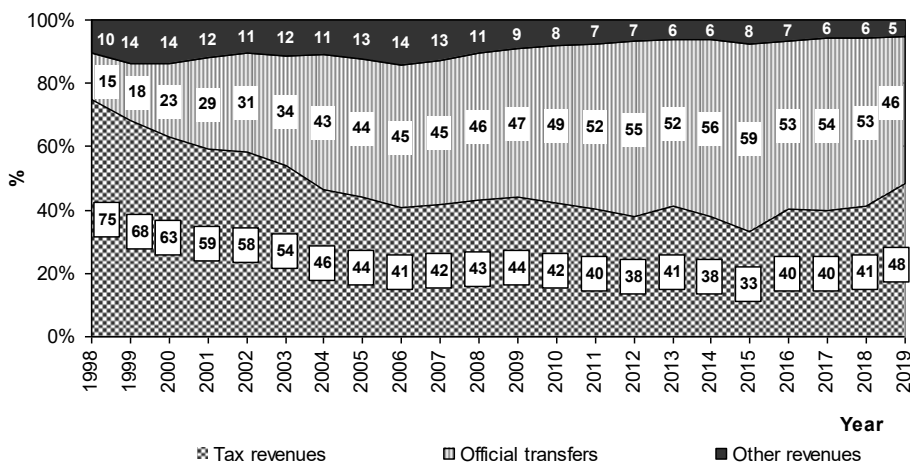

Figure 3. Structural and dynamic analysis regarding the revenue of local budgets in Ukraine (compiled from the data [2, 28])

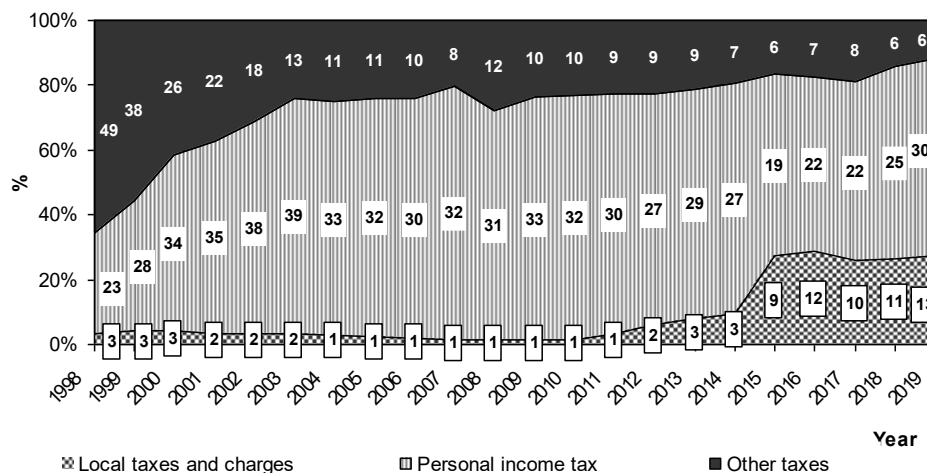

Figure 4. Structural and dynamic analysis regarding the tax revenues of the local budget revenues in Ukraine (compiled from the data [2, 28])

Conclusions and prospects for further research. Thus, we can draw the following conclusion: the composition and structure of the revenues of the local budgets are continually changing, due to the constant changes in the tax system of Ukraine and the state's efforts to solve the problem of generating local budget revenues, not due to the development of local taxation, but via official transfers. In such conditions, the self-sufficiency of local budgets does not receive the appropriate level. Local budgets are formed on the principle of minimum execution. However, the local taxation system development and the significant increase in tax revenues from local taxes since 2015 allow us to make optimistic forecasts for the growth of the financial self-sufficiency level for local budgets in the future.

In further research, the authors plan to assess the elasticity of the tax revenues system for local budgets in Ukraine and investigate the fiscal efficiency of local taxes in detail as a significant factor in ensuring local budgets' self-sufficiency.

References

1. Aghasiev, I., Pavlikha, N., & Riabushenko, N. (2018). Gender-Oriented Budgeting as a Democratic Practice during a Self-Government Reform: Ukrainian Experience. *Business Ethics and Leadership*, 2(3), 21–33. DOI: 10.21272/bel.2(3).21-33.2018.
2. Bjudzhet Ukrainy 2019 [Budget of Ukraine 2019]. (2020). Statistical collection. Kyiv.
3. Bjudzhetnyj kodeks Ukrainy [Budget Code of Ukraine] (2001). # 2542-III Retrieved from <http://www.minjust.gov.ua/0/1963>.
4. Bozena, S., & Vynnychenko, N. (2018). Evaluating of the financial equalization system in Ukraine. *Financial Markets, Institutions and Risks*, 2(1), 25–36.
5. Dalievska, T. (2016). Finansove zabezpechennja socialjno-ekonomichnogho rozvytku terytorialnykh ghromad [Financial support of territorial communities' socio-economic development]. *World of Finance*, 4(49), 20–32.
6. Fomina, J., & Vynnychenko, N. (2017). Fiscal transparency: cross-country comparisons. *Business Ethics and Leadership*, 1(2), 39–46. Doi: 10.21272/bel.1(2).39-46.2017.
7. Hloza, V. V., & Zakharkina, L. S. (2011). Ocinka fiskalnojji efektyvnosti miscevykh podatkov ta zboriv [Estimated fiscal efficiency of local taxes and charges] // Ekonomichni problemy stalogho rozvytku : tezy dopovidej naukovo-tekhnichnojji konferenciji vykladachiv, spivrobitnykiv, aspirantiv i studentiv fakuljtetu ekonomiky ta menedzhmentu, prysvjachenoji dnju nauky v Ukraini, Sumy, SumDU, April 18-22.

8. Hlushchenko, A. S. (2019). Formuvannja samodostatnikh finansovo spromozhnykh terytorialnykh ghromad v Ukraini: stan, problemy ta perspektivu [Формування самодостатніх фінансово спроможних територіальних громад в Україні: стан, проблеми та перспективи]. *The Problems of Economy*, 2, 126–133.
9. Kamara, R. D. (2017). Creating Enhanced Capacity for Local Economic Development (LED) through Collaborative Governance in South Africa. *SocioEconomic Challenges*, 1(3), 98–115. DOI: 10.21272/sec.1(3).98-115.2017.
10. Kamara, R. D., Leonard, S., & Haines, R. (2017). Enhancing the Capabilities of Municipalities for Local Economic Development through Skills Training. *SocioEconomic Challenges*, 1(4), 35–44. DOI: 10.21272sec.1(4).35-44.2017.
11. Kozarezenko, L., Petrushenko, Y., & Tulai, O. (2018). Innovation in Public Finance Management of Sustainable Human Development. *Marketing and Management of Innovations*, 4, 191–202. <http://doi.org/10.21272/mmi.2018.4-17>.
12. Krasnonosova, O. M. (2018). Vyznachennja zmistu ekonomichnoji samodostatnosti terytorialnykh ghromad u reghionakh Ukrainy [Determination of the Essence of Economic Self-sufficiency of Territorial Communities in Regions of Ukraine]. *Development management*, 1(191), 50–54.
13. Kuzior, A., Sobotka, B., Filipenko, A., & Kuzior, P. (2019). Marketing Communications of Administrative Organs of Local Governance and Local Community. *Marketing and Management of Innovations*, 2, 314–325. <http://doi.org/10.21272/mmi.2019.2-26>.
14. Kyrylenko, O. P. (Red.) (2014). *Miscevi finansy* [Local finances], 2 nd, Ternopil, Ekonomichna dumka TNEU.
15. Logan, W., & Esmanov, O. (2017). Public financial services transparency. *Business Ethics and Leadership*, 1(2), 62–67. Doi: 10.21272/bel.1(2).62-67.2017.
16. Mahapatra, S., Pandey, A., & Narayanan, B. (2020). Socio-Economic Analysis of Effectiveness of Implementation of an Employment Guarantee Scheme at Local Level: A Study of a Village in India. *SocioEconomic Challenges*, 4(2), 23–30. [https://doi.org/10.21272/sec.4\(2\).23-30.2020](https://doi.org/10.21272/sec.4(2).23-30.2020).
17. Mohamed Abdalla Mohamed Ahmed (2018). The Role Of Regional Planning In Achieving Economic Development And Social Justice In Sudan. *SocioEconomic Challenges*, 4(2), 101–113. DOI: [http://doi.org/10.21272/sec.2\(4\).101-113.2018](http://doi.org/10.21272/sec.2(4).101-113.2018).
18. Molotok, I. (2020). Analysis Of The Relevance Of Fiscal Decentralization In Ensuring Country Investment Attractiveness. *SocioEconomic Challenges*, 4(2), 99–105. [https://doi.org/10.21272/sec.4\(2\).99-105.2020](https://doi.org/10.21272/sec.4(2).99-105.2020).
19. Molotok, I. F. (2020). Bibliometric and Trend Analysis of Budget Transparency. *Business Ethics and Leadership*, 4(2), 116–122. [https://doi.org/10.21272/bel.4\(2\).116-122.2020](https://doi.org/10.21272/bel.4(2).116-122.2020).
20. Palienko M., Lyulyov O., & Denysenko P. (2017). Fiscal Decentralisation as a Factor of Macroeconomic Stability of the Country. *Financial Markets, Institutions and Risks*, 1(4), 74–86. DOI: 10.21272/fmir.1(4).74-86.2017.
21. Petrushenko, Y., Ventsel, V., Garbuz, V., Kolomiets, U., & Duranowski, W. (2020). Innovations in Management of Fiscal Equalisation: Decentralization Reform. *Marketing and Management of Innovations*, 1, 208–221. <http://doi.org/10.21272/mmi.2020.1-17>.
22. Podatkovyj kodeks Ukrainy [Tax Code of Ukraine]. (2010). # 2755-VI Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
23. Popoola, M. Ak., Brimah, Am. N., & Gbadeyan, A. R. (2019). Financial Institutions Micro Loans: A Strategy for Reducing Poverty in Nigeria. *Financial Markets, Institutions and Risks*, 3(3), 13–17. [http://doi.org/10.21272/fmir.3\(3\).13-17.2019](http://doi.org/10.21272/fmir.3(3).13-17.2019).
24. Samusevych I., & Shamaelh, A. (2017). The Relationship Between the Tax Burden and Financing Public Services: A Comparison of Ukraine and European Countries. *Financial Markets, Institutions and Risks*, 1(3), 55–64. DOI: 10.21272/fmir.1(3).55-64.2017.
25. Shkolnyk In., Melnyk T., & Mershchii B. (2018). Assessment of institutional conditions of fiscal decentralization in Ukraine. *Financial Markets, Institutions and Risks*, 2(3), 5–13. DOI: 10.21272/fmir.2(3).5-13.2018.
26. Stasyshyn, A. V., & Tarnavska, S. O. (2020). Vplyv bjudzhetnoji decentralizaciji na formuvannja samodostatnikh terytorialnykh ghromad [The impact of budgetary decentralization on the formation of self-sufficient territorial communities] *Mizhnarodnyj muljtydyscyplinarnyj naukovyj zhurnal «LOGhOS. Mystectvo naukovoji dumky»*, 9, 7–12.

27. State Statistics Service of Ukraine (2020). *Nacionaljni rakhunky* [National accounts]. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
28. The State Treasury Service of Ukraine. (2020). *Zvitnistj za 2007-2019 roky* [Reporting for 2007-2019]. Retrieved from <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu>
29. Tymchenko, O. M., & Sybirianska, Yu. V. (2008). Optyimizacija struktury dokhodiv bjudzhetu: zastosuvannya rejtyngovoji ocinky [Optimization of the budget revenue structure: application of rating assessment]. *Finance of Ukraine*, 7, 17–27.
30. Tyukhtenko, N., Makarenko, S., Oliinyk, N., Gluc, K., Portugal, Ed., & Rybachok S. (2019). Innovative development of the regions: cooperation between enterprises and state institutions. *Marketing and Management of Innovations*, 3, 354–365. <http://doi.org/10.21272/mmi.2019.3-27>.
31. Vasylieva, T., Harust, Yu., Vynnychenko, N., & Vysochyna, A. (2018). Optimization of the financial decentralization level as an instrument for the country's innovative economic development regulation. *Marketing and Management of Innovations*, 4, 382–391. <http://doi.org/10.21272/mmi.2018.4-33>.
32. Vovna, N. I. (2006). *Dokhody miscevykh bjudzhetiv: optyimizacija formuvannya ta rezervy zrostannya* [Local budget revenues: optimization of formation and growth reserves]. (PhD thesis). Ternopil State Economic University, Ternopil.
33. Vynnychenko, N., & Majewska, U. (2017). Evaluation of business ethics for the formation of public finance. *Business Ethics and Leadership*, 1(1), 40–45. Doi: 10.21272/bel.2017.1-05.
34. Yehorycheva, S. & Lakhyzha, M. (2016). Zabezpechennja finansovoji samodostatnosti terytorijnykh ghromad: dosvid krajin jevropejskogoho sojuzu dlja Ukrajiny [Ensuring the financial self-sufficiency of territorial communities: the experience of the European Union for Ukraine]. *Finance and Credi*, 1, 64–77.
35. Zakharkina, L. S. (2016). Rolj i misce podatkovykh nadkhodzenj v strukturi zvedenogho bjudzhetu Ukrajiny [Role and Place of the Revenue Tax income in the Structure of Common Budget of Ukraine]. *International Humanitarian University Herald. Economics and Management*, 19, 125.
36. Zakharkina, L. S., & Nahorna, V. O. (2020). *Finansova bezpeka miscevykh bjudzhetiv v Ukrajini* [Financial security of local budgets in Ukraine]. Ekonomichni problemy stalogho rozvytku: materialy Mizhnarodnoji naukovopraktychnoji konferenciji studentiv ta molodykh vchenykh imeni profesora Balacjckogho O.F. Ukraine, Sumy, SumDU, April 28 - 29, Retrieved from <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/78687>.

Manuscript received 28.08.2020

**Формирование финансовой самостоятельности местных бюджетов в Украине:
проблемы и перспективы увеличения доходной базы**

**АНЖЕЛА ЯРОСЛАВОВНА КУЗНЕЦОВА^{*},
ЛЮДМИЛА СЕРГЕЕВНА ЗАХАРКИНА^{**},
ВЛАДИМИР НИКОЛАЕВИЧ НОВИКОВ^{***},
РУСЛАНА ЮРЬЕВНА ЧУХНО^{****}**

^{*} доктор экономических наук, профессор, ректор Университета банковского дела,
ул. Сечевых Стрельцов, 11, г. Львов, 79007, Украина,
тел.: 00-380-44-462-53-05, e-mail: rector@ubs.edu.ua

^{**} кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры финансов
и предпринимательства Сумского государственного университета,
ул. Р.-Корсакова, 2, г. Сумы, 40007, Украина,
тел.: 00-380-542-335383, e-mail: l.zaharkina@finance.sumdu.edu.ua

^{***} аспирант кафедры финансов и предпринимательства
Сумского государственного университета,
ул. Р.-Корсакова, 2, г. Сумы, 40007, Украина,
тел.: 00-380-542-335383, e-mail: vlad.nov.1996@gmail.com

А. Я. Кузнцова, Л. С. Захаркіна, В. М. Новіков, Р. Ю. Чухно.
Формування фінансової самодостатності місцевих бюджетів в Україні:
проблеми та перспективи збільшення доходної бази

**** студентка, *Учебно-научный институт финансов, экономики и менеджмента имени Олега Балацкого, Сумский государственный университет,*
ул. Р.-Корсакова, 2, г. Сумы, 40007, Украина,
тел.: 00-380-542-335383, e-mail: l.zaharkina@finance.sumdu.edu.ua

Гарантией стабильного развития местных общин является создание условий для обеспечения финансовой самодостаточности местных бюджетов. На сегодня продолжает быть актуальной проблема совершенствования теоретических и практических подходов к формированию доходной части местных бюджетов с целью обеспечения необходимого уровня финансовой самодостаточности местных бюджетов. Таким образом, целью данного исследования является оценка уровня финансовой самодостаточности местных бюджетов в Украине в 1998–2019 гг. путем анализа доходной части данных бюджетов. В процессе выполнения заданий исследования использовались методы экономического, системного и структурно-динамического анализа. В работе проведено компаративное сравнение различных подходов к определению понятия «финансовой самодостаточности местных бюджетов». Определено, что успешность общины зависит именно от уровня его финансовой самодостаточности, которая возможна только в том случае, когда в распоряжении общины имеется достаточный объем финансовых ресурсов для полноценного выполнения местных бюджетов в части расходов. Для оценки уровня финансовой самодостаточности местных бюджетов в целом по Украине осуществлен структурно-динамический анализ доходной части местных бюджетов в Украине за 1998–2019 гг. Определено, что низкий уровень собственных поступлений местных бюджетов является одной из ключевых проблем обеспечения необходимого уровня финансовой самодостаточности данных бюджетов. Результаты исследования указывают на правильность государственных мероприятий по направлениям реформирования системы местного налогообложения, начатых в 2010 году, и бюджетной децентрализации, начатых в 2015 году. Однако эти меры должны быть реализованы в полной мере и нести системный характер. Выводы: состав и структура доходной базы местных бюджетов постоянно меняется, что обусловлено как постоянными преобразованиями в налоговой системе Украины, так и попыткой государства решить проблемы формирования доходной части местных бюджетов в большей степени не за счет развития местного налогообложения, а за счет официальных трансфертов. В таких условиях вопросы самодостаточности местных бюджетов не получают должного внимания. Местные бюджеты формируются по принципу минимального исполнения. Однако развитие системы местного налогообложения и значительный рост налоговых поступлений от местных налогов с 2015 года позволяет сделать положительные прогнозы относительно роста уровня финансовой самодостаточности местных бюджетов в будущем.

Ключевые слова: самодостаточность, община, бюджет, налоги.

Mechanism of Economic Regulation, 2020, No 3, 6–17
ISSN 1726–8699 (print)

Формування фінансової самодостатності місцевих бюджетів в Україні:
проблеми та перспективи збільшення доходної бази

АНЖЕЛА ЯРОСЛАВІВНА КУЗНЕЦОВА*,
ЛЮДМИЛА СЕРГІЙВНА ЗАХАРКІНА**,
ВОЛОДИМИР МИКОЛАЙОВИЧ НОВІКОВ***,
РУСЛАНА ЮРІЙВНА ЧУХНО****

* доктор економічних наук, професор, ректор Університету банківської справи,
вул. Січових Стрільців, 11, м. Львів, 79007, Україна,
тел.: 00-380-44-462-53-05, e-mail: rector@ubs.edu.ua

*Anzhela Ya. Kuznyetsova, Liudmyla S. Zakharkina,
Volodymyr M. Novikov, Ruslana Yu. Chukhno.*
**Formation of Financial Self-Sufficiency for Local Budgets in Ukraine:
Problems and Prospects of Increasing the Revenue Base**

*** кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів і підприємництва
Сумського державного університету,
вул. Р.-Корсакова, 2, м. Суми, 40007, Україна,
тел.: 00-380-542-335383, e-mail: l.zaharkina@finance.sumdu.edu.ua*

**** аспірант кафедри фінансів і підприємництва Сумського державного університету,
вул. Р.-Корсакова, 2, м. Суми, 40007, Україна,
тел.: 00-380-542-335383, e-mail: vlad.nov.1996@gmail.com*

***** студентка Навчально-наукового інституту фінансів, економіки і менеджменту
імені Олега Балацького Сумського державного університету,
вул. Р.-Корсакова, 2, г. Суми, 40007, Україна
тел.: 00-380-542-335383, e-mail: l.zaharkina@finance.sumdu.edu.ua*

Гарантією стабільного розвитку місцевих громад є створення умов для забезпечення фінансової самодостатності місцевих бюджетів. На сьогодні залишає бути нагальною проблема удосконалення теоретичних та практичних підходів до формування доходної частини місцевих бюджетів з метою забезпечення необхідного рівня фінансової самодостатності місцевих бюджетів. Таким чином, метою даного дослідження є оцінка рівня фінансової самодостатності місцевих бюджетів в Україні у 1998–2019 рр. шляхом аналізування доходної частини даних бюджетів. У процесі виконання завдань дослідження використовувались методи економічного, системного та структурно-динамічного аналізу. У роботі проведено компаративне порівняння різних підходів до визначення поняття «фінансової самодостатності місцевих бюджетів». Визначено, що успішність громади залежить саме від рівня її фінансової самодостатності, яка можлива лише у тому випадку, коли у розпорядженні громади є достатній обсяг фінансових ресурсів для повноцінного виконання місцевих бюджетів у частині видатків. Для оцінювання рівня фінансової самодостатності місцевих бюджетів у цілому по Україні здійснено структурно-динамічний аналіз доходної частини місцевих бюджетів в Україні за 1998–2019 рр. Визначено, що низький рівень власних надходжень місцевих бюджетів є однією з ключових проблем забезпечення необхідного рівня фінансової самодостатності даних бюджетів. Результати дослідження вказують на правильність державних заходів у напрямках реформування системи місцевого оподаткування, розпочатих у 2010 році, та бюджетної децентралізації, розпочатих у 2015 році. Проте ці заходи повинні бути реалізовані у повній мірі та нести системний характер. Висновки: склад і структура доходної бази місцевих бюджетів постійно змінюється, що зумовлюється як постійними перетвореннями в податковій системі України, так і намаганням держави вирішити проблеми формування доходної частини місцевих бюджетів у більшій мірі не за рахунок розвитку місцевого оподаткування, а за рахунок офіційних трансфертів. У таких умовах питання самодостатності місцевих бюджетів не отримують належного рівня. Місцеві бюджети формуються за принципом мінімального виконання. Проте розвиток системи місцевого оподаткування і значне зростання податкових надходжень від місцевих податків з 2015 року дає змогу зробити позитивні прогнози щодо зростання рівня фінансової самодостатності місцевих бюджетів у майбутньому.

Ключові слова: самодостатність, громада, бюджет, податки.

JEL Code: H71

Table: 1; Figures: 4; References: 36

Language of the article: English

Література

1. *Aghasiev, I. Gender-Oriented Budgeting as a Democratic Practice during a Self-Government Reform: Ukrainian Experience. / Aghasiev I., Pavlikha N., Riabushenko N. // Business Ethics and Leadership. 2018. – № 2(3). – С. 21–33. DOI: 10.21272/bel.2(3).21-33.2018.*
2. *Бюджет України 2019: статистичний щорічник. Київ, 2020. 298 с.*

А. Я. Кузнєцова, Л. С. Захаркіна, В. М. Новіков, Р. Ю. Чухно.
Формування фінансової самодостатності місцевих бюджетів в Україні:
проблеми та перспективи збільшення доходної бази

3. *Бюджетний кодекс України від 21 червня 2001 р. №2542-III зі змінами та доповненнями - [Електронний ресурс].* – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/0/1963> (Актуально на 17.09.2020).
4. *Bozena, S. Evaluating of the financial equalization system in Ukraine.* / Bozena S., Vynnychenko N. // *Financial Markets, Institutions and Risks.* – 2018. – № 2(1). – С. 25–36.
5. *Далєвська, Т. Фінансове забезпечення соціально-економічного розвитку територіальних громад / Тетяна Далєвська // Світ фінансів.* – 2016. – Вип. 4. – С. 20–32.
6. *Fomina, J. Fiscal transparency: cross-country comparisons.* / Fomina J., Vynnychenko N. // *Business Ethics and Leadership.* – 2017. – № 1(2). – С. 39–46. Doi: 10.21272/bel.1(2).39-46.2017.
7. *Гльоза, В. В. Оцінка фіскальної ефективності місцевих податків та зборів / В. В. Гльоза, Л. С. Захаркіна // Економічні проблеми сталого розвитку : тези доповідей науково-технічної конференції викладачів, співробітників, аспірантів і студентів факультету економіки та менеджменту, присвяченої дню науки в Україні, Суми, 18-22 квітня 2011 року / Відп. за вип. А.Ю. Жулавський. – Суми : СумДУ, 2011. – Ч.3. – С. 108-109.*
8. *Глуценко, А. С. Формування самодостатніх фінансово спроможних територіальних громад в Україні: стан, проблеми та перспективи / А. С. Глуценко // Проблеми економіки.* – 2019. – №2. – С. 126–133.
9. *Kamara, R. D. Creating Enhanced Capacity for Local Economic Development (LED) through Collaborative Governance in South Africa.* / Kamara R. D. // *SocioEconomic Challenges.* – 2017. – № 1(3). – С. 98–115. DOI: 10.21272/sec.1(3).98-115.2017.
10. *Kamara, R. D. Enhancing the Capabilities of Municipalities for Local Economic Development through Skills Training.* / Kamara R. D., Leonard S., Haines R. // *SocioEconomic Challenges.* – 2017. – № 1(4). – С. 35–44. DOI: 10.21272/sec.1(4).35-44.2017.
11. *Kozarezenko, L. Innovation in Public Finance Management of Sustainable Human Development.* / Kozarezenko L., Petrushenko Y., & Tulai O. // *Marketing and Management of Innovations.* – 2018. – № 4 – С. 191–202. <http://doi.org/10.21272/mmi.2018.4-17>.
12. *Красноносова, О. М. Визначення змісту економічної самодостатності територіальних громад у регіонах України / О. М. Красноносова // Управління розвитком.* – 2018. – № 1(191) – С. 50–54.
13. *Kuzior, A. Marketing Communications of Administrative Organs of Local Governance and Local Community / Kuzior A., Sobotka B., Filipenko A., & Kuzior P. // Marketing and Management of Innovations.* – 2019. – № 2. – С. 314-325. <http://doi.org/10.21272/mmi.2019.2-26>.
14. *Міцєві фінанси: підруч./за ред. д. е. н., проф. О.П. Кириленко.–2-ге вид., доп. і пере-роб.– Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2014. – 448 с.*
15. *Logan, W. Public financial services transparency.* / Logan W., Esmanov O. // *Business Ethics and Leadership.* 2017. - № 1(2). – С. 62–67. Doi: 10.21272/bel.1(2).62-67.2017.
16. *Mahapatra, S. Socio-Economic Analysis of Effectiveness of Implementation of an Employment Guarantee Scheme at Local Level: A Study of a Village in India.* / Mahapatra S., Pandey A., Narayanan, B. // *SocioEconomic Challenges.* – 2020. – № 4(2). – С. 23–30. [https://doi.org/10.21272/sec.4\(2\).23-30.2020](https://doi.org/10.21272/sec.4(2).23-30.2020).
17. *Mohamed Abdalla Mohamed Ahmed. The Role Of Regional Planning In Achieving Economic Development And Social Justice In Sudan / Mohamed Abdalla Mohamed Ahmed // SocioEconomic Challenges.* – 2018. – № 4(2). – С. 101–113. DOI: [http://doi.org/10.21272/sec.2\(4\).101-113.2018](http://doi.org/10.21272/sec.2(4).101-113.2018).
18. *Molotok, I. Analysis Of The Relevance Of Fiscal Decentralization In Ensuring Country Investment Attractiveness.* / Molotok I. // *SocioEconomic Challenges.* – 2020. – № 4(2). – С. 99–105. [https://doi.org/10.21272/sec.4\(2\).99-105.2020](https://doi.org/10.21272/sec.4(2).99-105.2020).
19. *Molotok, I.F. Bibliometric and Trend Analysis of Budget Transparency / Molotok I.F. // Business Ethics and Leadership.* – 2020. – № 4(2). С. 116–122. [https://doi.org/10.21272/bel.4\(2\).116-122.2020](https://doi.org/10.21272/bel.4(2).116-122.2020).
20. *Palienko, M. Fiscal Decentralisation as a Factor of Macroeconomic Stability of the Country.* / Palienko M. Lyulyov O. Denysenko P. // *Financial Markets, Institutions and Risks.* – 2018. – № 1(4). С. 74–86. DOI: 10.21272/fmir.1(4).74-86.2017.

21. *Petrushenko, Y.* Innovations in Management of Fiscal Equalisation: Decentralization Reform. / Petrushenko Y., Ventsel V., Garbuz V., Kolomiets U., & Duranowski W. // Marketing and Management of Innovations. – 2020. – № 1. – С. 208-221. DOI:10.21272/mmi.2020.1-17.
22. *Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI зі змінами та доповненнями / Верховна рада України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (Актуально на 17.09.2020)*
23. *Popoola, M. Ak.* Financial Institutions Micro Loans: A Strategy for Reducing Poverty in Nigeria. // Popoola M. Ak., Brimah Am. N., Gbadeyan A. R. // Financial Markets, Institutions and Risks. – 2019. – № 3(3). – С. 13-17. [http://doi.org/10.21272/fmir.3\(3\).13-17.2019](http://doi.org/10.21272/fmir.3(3).13-17.2019).
24. *Samusevych I.* The Relationship Between the Tax Burden and Financing Public Services: A Comparison of Ukraine and European Countries / Samusevych I., Shamaelh A. // Financial Markets, Institutions and Risks. – 2017. – № 1(3). – С. 55-64. DOI: 10.21272/fmir.1(3).55-64.2017
25. *Shkolnyk In.* Assessment of institutional conditions of fiscal decentralization in Ukraine. / Shkolnyk In., Melnyk T., Mershchii B. // Financial Markets, Institutions and Risks. 2018. – № 2(3). – С. 5-13. DOI: 10.21272/fmir.2(3).5-13.2018.
26. *Стасишин, А. В.* Вплив бюджетної децентралізації на формування самодостатніх територіальних громад / А. В. Стасишин, С. О. Тарнавська // Міжнародний мультидисциплінарний науковий журнал «ЛОГОС. Мистецтво наукової думки». – 2020. – № 9. – С. 7-12.
27. *Офіційний сайт Державної служби статистики України. Економічна статистика / Національні рахунки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>. – Заголовок з екрану. (Актуально на 15.09.2020 р.).*
28. *Державна казначейська служба України. Звітність за 2007-2019 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu>. – Заголовок з екрану. (Актуально на 15.09.2020 р.).*
29. *Тимченко, О.М.* Оптимізація структури доходів бюджету: застосування рейтингової оцінки / Тимченко О.М., Сибірянська Ю.В. // Фінанси України. – 2008. – №7. – С.17-27.
30. *Tyukhtenko, N.* Innovative development of the regions: cooperation between enterprises and state institutions. / Tyukhtenko N., Makarenko S., Oliinyk N., Gluc K., Portugal Ed., & Rybachok S. // Marketing and Management of Innovations. – 2019. – № 3. С. 354-365. <http://doi.org/10.21272/mmi.2019.3-27>
31. *Vasylieva, T.* Optimization of the financial decentralization level as an instrument for the country's innovative economic development regulation. / Vasylieva T., Harust Yu., Vynnychenko N., & Vysochyna A. // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2018. – № 4. – С. 382-391. doi.org/10.21272/mmi.2018.4-33
32. *Вовна, Н.І.* Доходи місцевих бюджетів: оптимізація формування та резерви зростання : дис. канд. екон. наук: 08.04.01 / Н.І. Вовна. – Тернопільський держ. економічний ун-т. – Т., 2006.
33. *Vynnychenko, N.* Evaluation of business ethics for the formation of public finance. / Vynnychenko N., Majewska U. // Business Ethics and Leadership. – № 1(1) –С. 40-45. Doi: 10.21272/bel.2017.1-05
34. *Єгоричева, С.* Забезпечення фінансової самодостатності територіальних громад: досвід країн європейського союзу для України / С. Єгоричева, М. Лахижа // Фінанси і кредит. – 2016. – №1. – С. 64-77.
35. *Захаркіна, Л.С.* Роль і місце податкових надходжень в структурі зведеного бюджету України / Л.С. Захаркіна // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. – 2016. – Випуск 19. – С. 125
36. *Захаркіна, Л. С.* Фінансова безпека місцевих бюджетів в Україні [Електронний ресурс] / Л. С. Захаркіна, В. О. Нагорна // Економічні проблеми сталого розвитку: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих вчених імені професора Балацького О.Ф. (Україна, Суми, 28 – 29 квітня 2020 р.) / за заг. ред.: Т.А. Васильєва, О.В. Шкарупа. – Суми: СумДУ, 2020. – С. 60-61. – Режим доступу: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/78687>. – Заголовок з екрану. (Актуально на 10.09.2020 р.).